

ANBEFALINGER TIL DANMARKS POLITISKE BESLUTNINGSTAGERE

- Danmark har i lyset af Covid-19 brug for en ny, bæredygtig retning

INDLEDNING

Det er oftest, når der sker et brud med det normale liv, at muligheden for en permanent adfærdsændring opstår. Covid-19-krisen kan – på både globalt, nationalt, lokalt og individuelt plan – ses som et sådant brud. Derfor giver krisen en unik mulighed for at bevæge Danmark hurtigere i en mere bæredygtig og retfærdig retning og skabe markante adfærdsændringer. Men det kræver politisk vilje, innovation og nye forretningsmodeller, at ”build back better”. Besparelser alene får os ikke i mål. Vi må politisk, i det offentlige og i det private investere gennem en ny linse.

2030-Panelet¹ opfordrer i dette katalog af anbefalinger til, at danske politiske beslutningstagere, herunder regeringen og 2030-Netværket² arbejder for en ny og anderledes, bæredygtig retning for Danmark. En retning med fokus på implementering af 2030-dagsordenen, herunder opnåelsen af Verdensmålene for bæredygtig udvikling, og med fokus på en gentænkning af lovgivning, rammer og processer med bæredygtig udvikling for øje. Vi er enige med statsminister, Mette Frederiksen i, at vi efter Covid-19 må genopbygge på en inklusiv og bæredygtig måde, og at Verdensmålene bør være vores kompas.³

Når vi taler om en bæredygtig retning, om bæredygtig udvikling og om bæredygtig omstilling, taler vi om en proces snarere end et produkt eller et resultat. Den bæredygtige retning er processen. En proces hen imod en verden og et Danmark, hvor handlinger inden for et område med fokus på positive klimamæssige, miljømæssige, sociale, økonomiske eller rettighedsmæssige bidrag ikke på samme tid har en negativ indvirkning. En proces, hvor vi i dag imødekommer vores behov via en udnyttelse af jordens ressourcer og udlever vores liv på en måde, der giver fremtidige generationer samme muligheder for at imødekomme deres behov. En proces, hvor handlinger med et positivt bidrag ét sted i verden er indrettet på en måde, der minimerer de negative konsekvenser af disse handlinger andre steder i verden.

Med dette anbefalingskatalog ønsker vi at bidrage med konkrete indspil til politiske processer, herunder blandt andet (men ikke udelukkende) finanslovsforhandlinger, klimalovsforhandlinger, udviklingspolitisk strategi samt udarbejdelsen af en national handlingsplan for implementering af 2030-dagsordenen og Verdensmålenes opnåelse.

Tre læringer fra Covid-19-krisen

Covid-19-krisen har lært os en række vigtige ting om vores samfund, vores økonomi og vores forvaltning af planeten. Konkret er blandt andet brugen af digitale mødeteknologier blevet gode alternativer til at rejse langt for at mødes og indgå nye aftaler og kontakter. Mange har også oplevet, at hjemmearbejde kan bringe store fordele med sig i kraft af mere tid og større fleksibilitet. Gaderne i særligt byerne har følt mere rolige, luften renere og fremkommeligheden har været bedre uden den megen biltrafik.

På et mere overordnet plan kan vi som minimum trække tre læringer ud af Covid-19-krisen.

For det første har Covid-19-krisen for alvor mindet os om, hvor afhængig og forbundet Danmark er med resten af verden. Alle mennesker har været berørt af pandemien, og alle vil blive berørt af dens økonomiske og sociale følger. For det andet har Covid-19-krisen fastslået, at det økonomiske system ikke kan ses isoleret fra social sikkerhed, sundhed og en bæredygtig udvikling. Krisen har vist, at erhvervslivets leverandørkæder, eksport og vores fødevarer-systemer er blevet udfordret. Den har tydeliggjort, at kriser i verden er "bad for business": Når andre lande rammes hårdt af en krise, lider Danmarks økonomi og danske virksomheder. For det tredje har krisen vist, at hvis Folketinget, erhvervslivet, civilsamfundet og myndighederne arbejder sammen, kan vi handle hurtigt og omstille os til nye tider.

Vi bidrager alle til en 70 procent reduktion af CO2-udledningen

I Danmark har vi sat os et politisk mål om at reducere vores CO2-udledning med 70 procent sammenlignet med vores udledning i 1990. Målet er fuldstændig nødvendigt, for Danmark er i dag en markant udleder af CO2, og vi kan som land ikke tillade os at udlede den nuværende mængde i fremtiden. Vi tror samtidig på, at den danske befolkning og danske virksomheder står klar til at bidrage maksimalt til at nå målet. Yderligere kan vi, med tilstrækkelig politisk og folkelig handling i Danmark, vise vejen internationalt og bidrage globalt med løsninger. Opnåelsen af en 70 procent reduktion garanterer ikke, at Danmark opnår en bæredygtig udvikling, men det er et vigtigt skridt i den retning. Derfor er målet et underliggende og gennemgående fokus i hele dette katalog af anbefalinger.

Den bæredygtig udvikling skal komme alle til gavn

Det ses både i Danmark og globalt, hvordan kriser som Covid-19-krisen rammer dem, som i forvejen har det sværest, hårdest. Vi ser lige nu folkelige protester om politik, økonomi, køn og etnicitet verden over, der i høj grad udspringer af det ulige samfund, som Covid-19 har været med til at tydeliggøre. Der er behov for nye løsninger, som ikke skaber splid, men som samler og kommer alle til gode – særligt de, som i dag står udenfor og på den ene eller anden måde er marginaliseret. Bæredygtigheden af krisers løsninger måles på, om de kommer hele befolkningen til gode, hvorfor princippet om "Leave no one behind" er et centralt element af 2030-dagsordenen. Den danske regering må aktivt arbejde for at neutralisere barrierer, der bidrager negativt til den sociale balance, og i dette katalog ligger dette fokus også som et underliggende og gennemgribende fokus.

Anvis en ny retning

Covid-19 har kastet verden ud i en økonomisk, sundhedsmæssig og social krise, og genopretningen vil i de kommende år være den centrale politiske udfordring. Ifølge statsminister, Mette Frederiksen er vi som land på vej tilbage, men ikke tilbage hvor vi kom fra.⁴ I 2030-Panelet er vi enige, og for os er det afgørende, at vejen ud af krisen ikke bliver et "return to normal". Vi skal i stedet gribe muligheden for at skabe nye jobs og muligheder for alle i de sektorer, der bidrager mest effektivt til den bæredygtige udvikling, og understøtter dansk innovation, nytænkning og partnerskaber. Danmark kan vise resten af verden, at vi kan samarbejde på tværs af det offentlige, det private og civilsamfundet og gå forrest med den bæredygtige udvikling som forbillede for resten af verden.

Den danske regering og det samlede politiske system står med andre ord over for en unik mulighed: At anvise en ny retning for Danmark og accelerere den bæredygtige omstilling ved at udstikke en ny politisk linje.

Det gælder i regeringens kommende handlingsplan for implementeringen af 2030-dagsordenen og opnåelsen af Verdensmålene, og det gælder i dansk politik mere generelt. For vores samfund, vores velfærd og vores virksomheders bedste. Nationalt og globalt.

På den baggrund kommer 2030-Panelet i dette katalog hermed på de følgende sider med 39 anbefalinger til det politiske system inden for syv overordnede temaer:

1. Tilpas det politiske og administrative system
2. Stil krav til offentlige indkøb
3. Styrk Danmarks position i verden
4. Gentænk Danmarks import og rolle i globale værdikæder
5. Invester i digitalisering og forskning
6. Styrk integrationen af bæredygtig udvikling i den danske uddannelsessektor
7. Lad bæredygtig udvikling blive et folkeligt projekt

ANBEFALINGER TIL EN NY, BÆREDYGTIG RETNING FOR DANMARK

1. Tilpas det politiske og administrative system

Det kræver politisk styring at skabe en ny retning for et helt land. En retning, hvor tingene gøres på en ny måde, og bæredygtig udvikling er en hovedprioritet i alle politiske handlinger. For at det lykkedes, må det politiske og administrative system tilpasses til at gå forrest. Den politiske styring skal omfatte den administration af Danmark, der finder sted i ministerier og styrelser samt i regioner og kommuner, så bæredygtighed bliver en integreret del af driften af den danske stat samlet set. Det kræver i første omgang en handlingsplan, men derudover kræver det blandt andet,

- a. at staten og den offentlige sektors institutioner opsætter egne målsætninger for bidrag til bæredygtig udvikling og årligt monitorerer og evaluerer sit bidrag,
- b. at en uafhængig instans årligt monitorerer og evaluerer implementering af 2030-dagsordenen og opnåelsen af Verdensmålene i Danmark – blandt andet ved brug af de nationale målepunkter⁵ og indikatorer fra Danmarks Statistiks bidrag til de globale indikatorer,
- c. at en mekanisme for at screene lovforslag og dernæst vurdere de positive/negative bidrag til Verdensmålenes opnåelse gøres permanent (har været forsøgt i foråret 2020),
- d. at der udnævnes en "ambassadør" for bæredygtig udvikling i hvert ministerium, som fast samarbejder med tilsvarende fra andre ministerier, og som har ressourcerne og bemyndigelsen til at forandre arbejdsgange, monitorere bæredygtig udvikling og kommunikere om bidrag til opnåelse af Verdensmålene,
- e. at regeringen fast hører repræsentanter fra de mest udsatte og marginaliserede grupper i Danmark og integrerer dem i de politiske processer med fokus på opnåelsen af bæredygtig udvikling,
- f. at hvert ministerium udarbejder en evaluering af, hvad man har lært af Covid-19-krisen om beslutningstagning, arbejdsgange og fleksibilitet, og hvad der kan ændres i fremtiden,
- g. at der udvikles politik, lovgivning og håndhævelsestiltag som understøtter involvering og et tættere samarbejde mellem det offentlige (stat/regioner/kommuner), virksomheder og civilsamfund for at skabe nye løsninger, produkter og services, der kan bidrage til en bæredygtig udvikling. Det har vi blandt andet set gode eksempler under Covid-19-krisen.⁶

2. Stil krav til offentlige indkøb

Der er et stort potentiale i at inddrage et fokus på bæredygtig udvikling i alle offentlige indkøb, herunder cirkulære løsninger og ansvarlighed. Dels på grund af volumen (det offentlige køber årligt ind for cirka 380 mia. kr., svarende til 17 procent af Danmarks BNP⁷) og dels for at bidrage til at fremme efterspørgslen og afsætningsmulighederne på produkter og løsninger, der på ansvarlig vis kan bidrage til opnåelse af en bæredygtig udvikling. På den måde kan offentlige indkøb blive motor for en markedsbaseret omstilling og dermed også skabe incitament for både erhvervsliv og den offentlige sektor til at følge efter.

Det forudsætter, at der ikke blot ses på simple anskaffelsespriser, men i højere grad på totalomkostninger, kvalitet og hele værdikæder med positive bidrag eller omkostninger på tværs af klima, miljø og social ansvarlighed for øje. På den måde vil grundlaget for at drive forretning i Danmark, der kan bidrage til en bæredygtig udvikling, blive styrket markant, og det vil desuden skabe yderligere eksportmuligheder for danske virksomheder. Ambitionen skal være, at 80 procent af de offentlige vareindkøb i Danmark i 2025 skal understøtte en bæredygtig udvikling med minimale miljø- og klimamæssige omkostninger og en overholdelse af menneskerettigheder i produktionsprocessen.

Det kræver blandt andet,

- a. at regeringen udarbejder en strategi for bæredygtige og ansvarlige offentlige indkøb* og igangsætter initiativer, der kan støtte den enkelte offentlige ordregiver,
- b. at der stilles krav om, at bidraget til bæredygtig udvikling indgår i alle udbud og i vurderinger af tilbud, så bidraget til en bæredygtig udvikling integreres som konkurrenceparameter i alle offentlige indkøb – eller til en start på udvalgte centrale områder såsom byggeri, transport og fødevarer. Fraviges dette, skal der være en forklaring, for eksempel på baggrund af markedsanalyse,
- c. at graden af positiv/negativt bidrag til opnåelsen af Verdensmålene monitoreres med hensyn til offentlige indkøb

*Følgende kriterier kan anvendes til at identificere produkter og tjenester, der bidrager til opnåelse af bæredygtig udvikling:

- Indkøbet tager afsæt i EU's grønne indkøbskriterier og for eksempel kravene bag pålidelige mærkeordninger som EU-blomsten og Svanemærket. Standarderne kan håndteres via en "positivliste" med solide og anerkendte kriterier, der sikrer ensartethed og fordele med inspiration fra miljømærkernes styrkelse af markedsdialogen mellem virksomhed og de offentlige indkøbere.
- Indkøbet baserer sig på totaløkonomien, hvor levetid af produktet, funktionskrav, der kan fremme innovation, samt driftsomkostninger indtænkes.
- Indkøbet inddrager overvejelser om – og eventuelt konkrete krav til – efterbrugsfasen af produktet.
- Udbuddet vægter kvalitet samt kriterier til bæredygtighed, ansvarlighed, uønsket kemi, holdbarhed, klima og miljø i evalueringen af tilbud.
- Udbuddets indledende markedsdialog fokuserer på optimering af logistik for vareleveringen.
- Kontrakten indeholder en innovationsklausul, som animerer til partnerskab om løbende forbedringer i driften og indkøbets grønne profil, herunder CO₂-udledning.

3. Styrk Danmarks position i verden

Som en lille, åben handelsnation må Danmark i lyset af Covid-19 ikke vende sig indad, men holde fokus på og styrke Danmarks udadvendte syn, arbejde og position. Danmarks håndtering af Covid-19 og vores gode forudsætninger for omstilling til en bæredygtig udvikling gør nemlig, at Danmark er et land, som verden retter blikket mod og lader sig inspirere af. Vi må ikke underestimere vores stemme og vores indflydelse på verden, når det kommer til bestræbelserne på at opnå bæredygtig udvikling. Vi skal derfor fortælle og dele de danske historier, såsom at et krævende hjemmemarked med høje krav har stimuleret danske virksomheder til blandt andet at udvikle af 'grønne' produkter, som nu også kan eksporteres til udlandet i takt med en stigende efterspørgsel.

Samtidig skal vi åbent anerkende de store udfordringer, vi står overfor. Vi skal vise, at der med ethvert valg følger både positive og negative effekter, og at vi står ved de dilemmaer og arbejder tværsektorielt for at finde løsninger, der bidrager til bæredygtig udvikling.

Når vi i verden står over for en sundhedskrise som Covid-19, og når verdens største ungdomsgeneration nogensinde risikerer at blive tabt på grund af manglende beskæftigelse i anstændige jobs, kan det betyde lande eller områder, der bryder sammen politisk, institutionelt og økonomisk med uro, tilbagegang og migration til følge. Det er en gevinst for Danmark, hvis vi med vores know-how, tilgang og løsninger kan bidrage til at modarbejde de store, negative udviklinger. For eksempel ved at se på bidrag til at øge beskæftigelsen i sektorer, der bidrager til opnåelsen af bæredygtig udvikling globalt.

Derfor anbefaler vi,

- a. at Udenrigsministeriet og dansk diplomati styrkes, så der er tilstrækkelige ressourcer til at sætte fokus på danske styrkepunkter, der kan understøtte Verdensmålenes opnåelse på internationalt niveau,
- b. at politiske beslutningstagere fokuserer på at styrke det parlamentariske arbejde internationalt, for eksempel via 2030-Netværket og de nationale målepunkter,
- c. at erhvervslivets muligheder for at øge eksport af grønne og miljøvenlige produkter og løsninger igennem bedre rammevilkår, øget rådgivning og fortællinger styrkes,
- d. at man fra dansk side bliver bedre til skabe en fortælling om, hvad vi lever af i Danmark, hvad vi – som samfundsmodel – lykkedes med samt, hvilke investeringer, der foretages, for at komme tilbage i et nyt spor efter Covid-19-krisen,
- e. at Danmark i lyset af Covid-19 og behovet for at hjælpe de mange, der nu kastes ud i arbejdsløshed og fattigdom, øger niveauet for Danmarks udviklingsbistand,
- f. at Danmark i højere grad bidrager til samfundsudvikling i udviklingslande ved at understøtte lokale bevægelser, der arbejder med klima og social retfærdighed tæt på marginaliserede grupper, og via danske styrkepositioner såsom god regeringsførelse, respekt for civilsamfundets råderum, ligestilling, finansiering af bæredygtig udvikling og danske løsninger, der modarbejder klimaforandringer og understøtter klimatilpasning,
- g. at regeringen – sammen med dansk erhvervsliv og civilsamfund – prioriterer investeringer i civilsamfundet i samarbejdsstater, så der i højere grad sikres fred, stabilitet, rettigheder og muligheder i de enkelte lande.

4. Gentænk Danmarks import og rolle i globale værdikæder

Danmarks status som en lille, åben økonomi og handelsnation betyder også, at Danmarks CO2-udledning via forbrug og import langt overstiger den udledning, der finder sted inden for Danmarks grænser. Skal Danmarks fremtid have et bæredygtigt sigte, skal vi også håndtere vores aftryk på klimaet og miljøet og de sociale risici, som stammer fra de varer og tjenesteydelser, der efterspørges i Danmark, men produceres i resten af verden.

Vi må med andre ord overveje alle dimensionerne af import af varer. Det har en tæt relation til offentlige indkøb, men det kræver også,

- a. at regeringen og politiske beslutningstagere starter en debat om, hvad vi egentlig forbruger i Danmark, hvad vi ønsker at forbruge i fremtiden, og hvordan det skal produceres,
- b. at der kommer mere fokus på importrådgivning, for eksempel via oprettelsen af et videnscenter for bæredygtig import,
- c. at regeringen arbejder aktivt for at sikre arbejdstagerrettigheder og understøtter, at produktionen i danske virksomheders leverandørkæder lever op til FN's principper for miljø- og menneskerettigheder i tæt dialog med relevante danske aktører,
- d. at man i sektorer med særlige udfordringer starter pilotprojekter og branchesamarbejder vedrørende ansvarlig import,
- e. at man fra politisk side arbejder for at styrke EU's minimumskrav for produktion af varer. Meget af det danske forbrug dikteres via EU-regler, og derfor er der behov for høje EU-standarde, så produkter af ringe kvalitet udfases,
- f. at der opsættes prisstrukturer, der støtter "forureneren betaler"-princippet. Det betyder, at de "grønne" varer gøres billigere sammenlignet med de "sorte" varer. Modsat er det lige nu dem, der lever op til for eksempel Svanemærkets kriterier, der får en ekstra regning i modsætning til dem, der forurener mest.

5. Invester i digitalisering & forskning

En analyse af World Economic Forum (WEF)⁸ vurderer, at digitale teknologier kan reducere klodens udledning af CO2 med 15 procent i sektorer som energi, fremstilling, landbrug, byggeri, service og transport. Det kan kun ske ved ambitiøse investeringer i forskning i digitale teknologier samt anvendelse af blandt andet digital læring. Derfor er det nødvendigt at styrke både den tekniske og grønne forskning med yderligere midler i form af strategiske basismidler til kapacitetsopbygning inden for blandt andet digitalisering, ansvarlig produktion og genanvendelse, energi-, miljø- og vandteknologi, byudvikling, menneskelig adfærd, regulering og jura.

Covid-19-krisen har desuden tydeliggjort fordelene ved en højere grad af digitalisering både i det offentlige og i virksomhederne. For at stå bedst muligt i den internationale konkurrence er der derfor behov for at endnu flere virksomheder får sat turbo på deres digitalisering herunder deres digitale processer, e-handel, e-eksport, marketing og lagerstyring, men også brug af avancerede teknologier som blandt andet kunstig intelligens og robotter.

Det foreslås, at der fra statens side allokeres midler til et markant løft af digitalisering, digitale læringsmidler, forskning og innovation. Helt konkret bør investeringer heriblandt inkludere:

- a. at Forsknings og Udviklingsfradrag fremrykkes og styrkes,
- b. at lærere efteruddannes for blandt andet at løfte de digitale kompetencer,
- c. at der gives nye midler til forskning i digitalisering, der kan bane vejen for grøn omstilling,
- d. at der gives nye midler til den tekniske og naturvidenskabelige forskning,
- e. at der udarbejdes en ny strategi fra regeringens side om digital læring i uddannelsessektoren.

6. Styrk integrationen af bæredygtig udvikling i den danske uddannelsessektor

Skal 2030-dagsordenen foldes ud i samfundet, skal der tænkes langsigtet og i flere generationer. Der er behov for efter- og videreuddannelse, og der er behov for at give både de nuværende og kommende generationer de kompetencer, de har brug for, for at kunne bidrage til en bedre og mere bæredygtig verden. At få 2030-dagsordenen integreret i undervisningen og den forskning, der understøtter den, er derfor helt centralt. Det kræver blandt andet,

- a. at bæredygtig udvikling og Verdensmålene bliver en national prioritet og integreres i undervisningen – fra folkeskole til erhvervs- og videregående uddannelser, i lærer- og pædagoguddannelser samt i voksen- og efteruddannelser,
- b. at der opsættes krav til uddannelsesinstitutioner og forskningsinstitutioner om årlig afrapportering på positive/negative bidrag til opnåelsen af Verdensmålene. For eksempel integration i pensum, energieffektivitet, medarbejderforhold, ligestilling med videre,
- c. at der fra politisk side tages initiativ til udarbejdelsen af idékataloger om integration af 2030-dagsordenen i uddannelsessektoren på alle niveauer og uddannelsestrin, som de enkelte uddannelsesinstitutioner kan lade sig inspirere af,⁹
- d. at der politisk arbejdes for et fleksibelt uddannelsessystem, som modvirker søjletænkning og styrker samarbejdet mellem skoler og uddannelsesinstitutioner i undervisningen om 2030-dagsordenen og Verdensmålene i forhold til at uddanne arbejdskraft, der er mere målrettet den bæredygtige omstilling.

7. Lad bæredygtig udvikling blive et folkeligt projekt

Det er vigtigere, at vi er mange der gør lidt, end nogle få der gør meget. Som statsminister, Mette Frederiksen siger, bliver vi først rigtig bæredygtige, når vi er mange, der bærer.¹⁰ Skal der sættes en ny retning for Danmark, skal udviklingen være folkelig. For opnåelsen af Verdensmålene skal komme folket til gode, men den skal også nås af folket selv.

Uddannelse er én vej, men der er behov for at stille nogle flere spørgsmål såsom "hvem er vi i Danmark?", "hvad er det, vi kan?", "hvad og hvordan vil vi forbruge?". Vi er et solidarisk samfund med samfundssind og et stærkt civilsamfund. Et samfund kendetegnet ved, at vi samarbejder for at løse udfordringer. Det er reaktionen på Covid-19 om nogen et bevis på.

Dertil kommer, at 99,5 procent af de danske virksomheder er små og mellemstore virksomheder, og langt fra alle af disse er med ombord, når det kommer til Verdensmålene og bæredygtig forretning. Omvendt kan de som en integreret del af den danske befolkning bidrage til en bedre udvikling, hvis understøttes.

Hvis bæredygtig udvikling skal blive et folkeligt projekt, skal det være attraktivt og let for danskerne at foretage de mest socialt ansvarlige samt miljø- og klimavenlige valg i hverdagen. Til at sikre det er der behov for politisk rammesætning i form af regulering og håndhævelse. Det handler om tilgængelighed, pris, troværdig mærkning og markedsføring, højere minimumskrav til produkters holdbarhed og mulighed for genanvendelse efter endt brug.

Skal en ny retning for Danmark samlet set blive folkelig, kræver det blandt andet,

- a. at der etableres en pulje til fremme af nye, konkrete, bæredygtige og socialt inkluderende idéer lokalt og regionalt, som kan søges af civilsamfundsorganisationer og borgere – for eksempel med inspiration i den tidligere "Grønne Ildsjele"-pulje¹¹ under Miljøministeriet,
- b. at der etableres en pulje til fremme af ansvarlig og bæredygtig forretningsudvikling for mindre virksomheder og iværksættere over hele Danmark – blandt andet med afsæt i at være på forkant med fremtidige krav fra investorer, fremtidens bevidste forbrugere og globale virksomheder som følge af ny europæisk lovgivning på bæredygtighedsområdet,
- c. at der etableres en pulje til uafhængig forbrugerrettet information, undervisning og udvikling af værktøjer til et mere ansvarligt forbrugsvalg. Materialet skal samtidig kommunikeres bredt ud med inspiration fra informationskampagner om Covid-19, "madpyramiden" eller lignende,
- d. at kommunikation om grønne produkter følger Forbrugerombudsmandens vejledning om miljømarkedsføring,¹² og at denne vejledning håndhæves,
- e. at klimakrav i eksisterende miljømærkning styrkes samtidig med, at pålidelige certificeringsordninger såsom EU-Blomsten og Svanemærket fremmes,
- f. at de politiske beslutningstagere i samarbejde med arbejdsmarkedets parter udvikler rammerne for et mere fleksibelt arbejdsliv, hvor mulighederne i for eksempel digitale arbejdsformer udnyttes bedre og behovet for transport til og fra arbejde reduceres,
- g. at den kollektive transport får en markant håndsrækning, så danskernes brug af den kollektive transport kommer til at foregå i stadig grønnere transportmidler med let adgang for alle og til attraktive priser for alle uanset mobilitet, økonomisk råderum eller geografi.

MEDLEMMER AF 2030-PANELET

Anja Philip	Formand	Forbrugerrådet Tænk
Arne Grevsen	Næstformand	Fagbevægelsens Hovedorganisation
Camilla Brückner	Direktør	UNDP's nordiske kontor
Clara Halvorsen	Styrelsesmedlem	Dansk Ungdoms Fællesråd
Charlotte Jepsen	Administrerende direktør	FSR – Danske revisorer
Flemming Nør-Pedersen	Direktør	Landbrug & Fødevarer
Jesper Nygård	Administrerende direktør	Realdania
Katherine Richardson	Professor	Københavns Universitet
Laila Kildesgaard	Direktør	Kommunernes Landsforening
Lene Dammand Lund	Rektor	Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering
Lisbeth Trinskjær	Formand	Folkehøjskolernes Forening
Louise Holck	Direktør	Institut for Menneskerettigheder
Malene Thiele	CSR-chef	Dansk Erhverv
Mikkel Stenbæk Hansen	Direktør	Dansk Initiativ for Etisk Handel
Nanna Højlund	Forkvinde	Kvinderådet
Rasmus Stuhr Jakobsen	Formand	Globalt Fokus
Sara Krüger Falk	Direktør	Global Compact Network Denmark
Simon Hansen	Regionsdirektør	C40
Steen Hildebrandt	Formand	2030-Panelet
Thomas Bustrup	Direktør	Dansk Industri
Thomas Ravn-Pedersen	Direktør og chefredaktør	Verdens Bedste Nyheder
Tommy Kjeldsgaard	Vicedirektør	Danske Regioner
Troels Dam Christensen	Sekretariatsleder	92-gruppen

Kilder

- <https://www.2030-panelet.dk/>
- <https://www.ft.dk/da/netv%C3%A6rk/sdg/om-2030-netv%C3%A6rket>
- "Women rise for all" <https://www.un.org/en/coronavirus/women-rise-for-all>
- "Vi er et lille land med et stort fællesskab", Socialdemokratiet, August 2020, <https://www.lille-land.dk/>
- <https://www.2030-panelet.dk/voresmaal>
- <https://www.danskerhverv.dk/presse-og-nyheder/nyheder/6-forslag-til-samfundsansvar-i-corona-tid/>
- Dansk Erhverv (2020), Virksomhederne er klar til grønne krav i offentlige udbud, <https://www.danskerhverv.dk/siteassets/mediafolder/dokumenter/01-analyser/analysenotater-2020/30.-virksomhederne-er-klar-til-gronne-krav-i-offentlige-udbud.pdf>
- <https://www.weforum.org/agenda/2019/01/why-digitalization-is-the-key-to-exponential-climate-action/>
- Se for eksempel <https://deg.dk/aktuelt/fokus/fns-verdensmaal-paa-erhvervsskolerne/>
- "Vi er et lille land med et stort fællesskab", Socialdemokratiet, August 2020, <https://www.lille-land.dk/>
- Miljøministeriet (2015), Puljen til Grønne Ildsjele – inspirationskatalog, https://mst.dk/media/90295/gr_nne_ildsj_le_inspirationskatalog.pdf
- <https://www.forbrugerombudsmanden.dk/media/46475/2016-miljomsige-og-etiske-udsagn.pdf>